

ПЕДАГОГИК ТИЗИМЛАРНИ ЛОЙИХАЛАШТИРИШ МАЗМУНИ, ТАРКИБИ ВА АСОСИЙ ЁНДАШУВЛАР

Ҳақназарова Нилуфар Қуранбоевна

Олий таълим фан ва инновациялар вазирлиги

ҳузуридаги Олий таълим тизими кадрларини

қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш

институти мустақил изланувчиси

АННОТАЦИЯ: Ушбу мақолада педагогик тизимларни лойиҳалаштиришнинг мазмуни, таркиби ва асосий ёндашувлари ўрганилган. Лойиҳалаштириш жараёнида таълим мазмуни, мақсадлари, методлари ва баҳолаш тизимлари ўртасидаги ўзаро алоқа ва мувофиқлик таҳлил қилинган. Шунингдек, тизимли, инновацион ва фаол ёндашувларни қўллашнинг педагогик жараён самарадорлигига таъсири ёритилган. Мақолада педагогик тизимларнинг таркибий қисмлари, уларнинг ўзаро боғлиқлиги ва замонавий технологияларни қўллаш орқали таълим сифатини ошириш имкониятлари кенгроқ ёритилган.

КАЛИТ СЎЗЛАР: педагогик тизимлар, лойиҳалаштириш, тизимли ёндашув, инновацион технологиялар, фаол таълим, таълим мазмуни, баҳолаш тизими.

АННОТАЦИЯ: В данной статье изучены содержание, структура и основные подходы к проектированию педагогических систем. Проанализированы взаимосвязь и согласованность между содержанием образования, его целями, методами и

системами оценки. Также рассмотрено влияние системного, инновационного и активного подходов на эффективность педагогического процесса. В статье детально освещены структурные элементы педагогических систем, их взаимосвязь и возможности повышения качества образования за счет использования современных технологий.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: педагогические системы, проектирование, системный подход, инновационные технологии, активное обучение, содержание образования, система оценки.

ABSTRACT: This article explores the content, structure, and key approaches to designing pedagogical systems. It analyzes the interconnection and consistency between educational content, objectives, methods, and assessment systems. The impact of systematic, innovative, and active approaches on the effectiveness of the pedagogical process is also examined. The article provides a detailed discussion of the structural components of pedagogical systems, their interrelations, and the opportunities to improve the quality of education through the application of modern technologies.

KEY WORDS: pedagogical systems, design, systematic approach, innovative technologies, active learning, educational content, assessment system

Педагогик тизимларни лойиҳалаштириш таълим-тарбия жараёнининг самарадорлигини оширишга қаратилган муҳим йўналишдир. Лойиҳалаштириш жараёнида таълим мазмуни, мақсадлари, методлари ва технологиялари ўзаро уйғунлаштирилиши лозим. Бугунги кунда глобаллашув, рақамли технологияларнинг ривожланиши ва жамият эҳтиёжлари таълим соҳасида янги ёндашувларни талаб қилмоқда. Мазкур мақола педагогик тизимларни лойиҳалаштиришнинг назарий

асослари, таркибий қисмлари ва уларни яратишдаги асосий ёндашувларни кенгрок ёритишга қаратилган.

Тадқиқотда қуйидаги усуллар қўлланилди:

- Адабий таҳлил: педагогик тизимларни лойиҳалаштириш бўйича илмий манбалар ўрганилди.
- Тизимли таҳлил: педагогик жараёнлар ва уларнинг таркибий қисмлари ўзаро алоқада таҳлил қилинди.
- Илмий қиёсий таҳлил: турли педагогик ёндашувлар ва моделлар ўзаро таққосланди.

Педагогик тизимларни лойиҳалаштириш таълим жараёнининг барча элементларини ўзаро мувофиқлаштиришни талаб қилади. Бу жараён қуйидаги йўналишларни ўз ичига олади:

- Мақсадлар аниқлиги: Лойиҳалаштириш жараёнида таълимнинг қисқа, ўрта ва узок муддатли мақсадлари белгилаб қўйилади. Масалан, шахсий компетенцияларни шакллантириш, ижтимоий масъулиятни ошириш.
- Мазмуннинг мақсадга мувофиқлиги: Таълим мазмуни замонавий жамият эҳтиёжларига жавоб бериши, ўқувчиларнинг ижодий фикрлаш қобилиятини ривожлантириши зарур.
- Таълим технологиялари: Интерактив усуллар, рақамли платформалар ва виртуал реаллик технологиялари таълим жараёнига интеграция қилиниши лозим.

Педагогик тизимларнинг таркибий қисмлари тизимли ёндашувда муҳим аҳамиятга эга:

Педагогик тизим қуйидаги элементлардан ташкил топади:

1. Мақсадлар блоки:

Таълимнинг асосий мақсадлари ва уларга эришиш учун қўйиладиган вазифалар. Масалан, таълим олувчиларда танқидий тафаккурни ривожлантириш, ижтимоий малакаларни шакллантириш.

2. Мазмун блоки:

- Ўқув материалларининг мазмуни;
- Таълим режаси ва фан дастурлари.

Мазмун педагогик ёндашувларга мос тарзда тузилади, жумладан, интегратив, модулли ва компетентли ёндашувлар асосида.

3. Методика блоки:

Таълим жараёнида қўлланиладиган усуллар:

- Фаол таълим усуллари (кейс-тадқиқот, жамоавий иш, мулоқотли ўқитиш);
- Рақамли платформалардан фойдаланиш (масалан, Moodle ёки Edmodo).

4. Баҳолаш блоки:

Таълим самарадорлигини баҳолаш учун қўлланиладиган усуллар:

- Диагностик баҳолаш (дидактик тестлар);
- Жараёнли баҳолаш (талабаларнинг фаолиятини доимий кузатиш);
- Яқунловчи баҳолаш (ёзма ёки амалий имтиҳонлар).

Педагогик тизимларни яратиш ва ривожлантиришда бир нечта ёндашувлар қўлланилади:

- Тизимли ёндашув: барча компонентларнинг ўзаро алоқаси ва бир-бирига таъсирини ҳисобга олиш. Масалан, таълим мақсади мазмун, метод ва баҳолаш жараёнлари билан уйғун бўлиши лозим.

- Инновацион ёндашув: янги педагогик технологиялар, жумладан, рақамли воситаларни қўллаш. Масалан, онлайн таълим платформалари, масофавий ўқитиш ёки сунъий интеллектдан фойдаланиш.
- Фаол ёндашув: таълим жараёнида ўқувчиларнинг мустақиллиги ва ташаббусини рағбатлантириш. Бунда жамоавий фаолият ва ижодий топшириқлар муҳим ўрин тутади.

Педагогик тизимларни лойиҳалаштиришнинг тизимли ёндашуви таълим жараёни самарадорлигини оширишда муҳим ўрин тутади. Айниқса, рақамли технологиялардан фойдаланиш таълим жараёнини янги босқичга олиб чиқмоқда. Масалан, масофавий таълим моделлари ўқувчиларга ўқув жараёнида эркинлик ва индивидуаллашган ёндашувни таъминлайди. Шу билан бирга, баҳолаш механизмларини такомиллаштириш таълим натижаларининг ҳаққонийлигини оширади. Педагогик тизимларни самарали лойиҳалаштириш таълим сифатини оширишда ҳал қилувчи аҳамиятга эга. Замонавий ёндашувлардан фойдаланиш ва тизимли ёндашувни қўллаш таълим жараёнини ижобий томонга ўзгартиришга ёрдам беради. Лойиҳалаштириш жараёнида мақсадли ёндашув, инновацияларни жорий этиш ва баҳолаш тизимини такомиллаштириш алоҳида аҳамият касб этади.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР

1. Г.Н. Ахунова, Л.В. Голиш, Д.М. Файзуллаева. «Педагогик технологияларни лойиҳалаштириш ва режалаштириш» Тошкент – “Иқтисодиёт” – 2009й
2. Авлиякулов Н. Х., Мусаева Н. Н. «Янги педагогик технологиялар» Олий ўқув юртлари учун дарслик
3. Муслимов Н.А., Рахимов З.Т., Хўжаев А.А., Қодиров Ҳ.Ш. «Таълим технологиялари».Дарслик. – Тошкент: “Ворис” нашриёти, 2019.

4. Рахимов З.Т. Таълим жараёнида талабалар ўқув-билиш компетентлигини ривожлантириш. // “Замонавий таълим” илмий-амалий оммабоп журнал, 2020 йил №3 (88).4 б.
5. Ходжаев Б.Х., Шоназаров Ж.У., Рахимов З.Т. «Касбий педагогика». Ўқув қўлланма. – Тошкент: “Ворис” нашриёти, 2019.